

Jordreformen i Nordvietnam i mitten av 1950-talet

Inledning

Efter befrielsekriget mot fransmännen avslutats (1954) och Vietnam delats i två zoner började i Nordvietnam – Demokratiska Republiken Vietnam – en mycket omvälvande period. Bl a igångsattes en radikal jordreform och kollektiviseringskampanj som delvis blev ett bakslag och som vi här ska titta lite närmare på.

Det finns väldigt lite publicerat om detta på svenska.

Frågan var känslig för det vietnamesiska kommunistpartiet, som oftast skyndade förbi hela problematiken med några få rader, om de överhuvudtaget tog upp saken.

I den officiella *Vietnamn Arbetarpartis historia 1930-1970* (publ 1971) säger man t ex bara:

Medan jordreformen genomfördes, begick vi ett antal svåra misstag. Partiets centralkommitté upptäckte dessa misstag i tid och beslöt att rätta till dem och förde på så sätt jordreformen till stor och avgörande framgång.

I sin artikelserie om Vietnams historia (publicerad i tidskriften *Kommentar*) skriver Sven Ekberg, som kan betraktas som ”provietnames”:

Reformen på landsbygden krossade den feodala ordningen och den borgerliga fasen av revolutionen var därmed slutförd på landsbygden 1957. Eller med andra ord, den ”nationella folkdemokratiska revolutionen” i norra Vietnam hade slutförts.

Svårigheterna vid genomförandet av denna omfattande sociala omvälvning av hela samhället skall inte underskattas. För att erhålla perspektiv på frågan kan det vara värt att låta Ho Chi Minh kommentera perioden 1953-1957:

”Det är riktigt att under tiden 1953 till 1957 dödades ett ganska stort antal människor, kanske 10 000 personer. Men dessa var hänsynslösa godsägare, hårdnackade personer som vi vid jordreformens första stadier vänligt bett att självmant uppge sin överskottsjord. Man står inför följande alternativ: om man inte är besluten att eliminera ett fåtal godsägares hänsynslösa exploatering av miljontals fattiga bönder så ger man dessa (godsägare) möjligheten att på sikt döda två eller tre miljoner oskyldiga människor, inklusive kvinnor och barn. Genom att döda godsägarna har vi eliminerat bara 10 000 ondskefulla personer och räddat livet på nästan tio miljoner bönder. Vi har gett dem en bättre framtid, en bättre framtid för dem och deras barn.” *

Om man vill lära av historien kan man inte nöja sig med den typen av överslätande beskrivningar. Jordreformen fick svåra konsekvenser, vilka fick de vietnamesiska kommunisterna att delvis backa och ta det försiktigare i fortsättningen. Eftersom jordreformens genomförande och mål i stor utsträckning hade inspirerats av kineserna så bidrog händelserna också till att försämra relationerna mellan de vietnamesiska och kinesiska kommunistpartierna.

I denna artikelsamling ingår två texter. Den första är skriven av den fransk-amerikanske statsvetaren och journalisten Bernard B Fall, som var specialist på Indokina, och är skriven kort efter händelserna. Den andra är ett till svenska översatt utdrag ur Qiang Zhai, *China and the Vietnam Wars, 1950-1975*, en bok utgiven 2000, som tar upp jordreformen ur perspektivet av relationerna mellan de kinesiska och vietnamesiska kommunisterna.

Martin F 5/2-2013

* Hela artikelserien finns samlad på marxistarkivet: [Tidskriften Kommenter om den vietnamesiska revolutionen](#)

Bernard B Fall: Kris i norr

[Utdrag ur B B Fall, *Vittne i Vietnam*, Stockholm 1967. Översättning Hans Sköld]

Januari 1957

Det som har hänt i främre Orienten och Ungern har överskuggat det faktum, att kommunistregeringen i Demokratiska Republiken Vietnam har drabbats av en omvälvning, som har skakat regimen grundvalar och förmodligen kommer att få allvarliga följder för framtiden. Liksom vid kriserna i Ungern och Polen kom det slutliga utbrottet som ett förtvivlat försök av befolkningen att få lättnad i ytterligt stränga politiska och ekonomiska åtgärder.

I det område av Vietnam som står under Demokratiska Republikens kontroll har under de senaste två åren särskild vikt lagts vid att fullständigt eliminera jordägarna genom en plan för jordreform i tre skeden: (1) "Massmobilisering", eller att psykologiskt förbereda befolkningen på massrättegångar och eliminering av godsägarna och de förmögna bönderna. (2) Likvidering av godsägarna och de förmögna bönderna, samt expropriering av större egendomar och jord saom tillhör kyrkor, pagoder och "förrädare och kolonialister". (3) Fördelning av jord på de bönder som saknar sådan, i förening med en begynnande kollektivisering av jorden.¹

Jordreformens genomförande ombesörjdes inte av regeringens vanliga förvaltningsorgan utan anförtroddes åt särskilt tillsatta jordreformkommittéer, knutna till förvaltningsorganen på respektive nivå och med en central jordreformkommitté i toppen, där premiärminister Pham Van Dong var ordförande. Bland övriga kommittémedlemmar märktes generalsekreteraren i Dang Lao-Dongpartiet, Truong Chinh, och viceministern för jordbruk och skogsbruk, Ho Viet Thang. "Rättegångar" under ledning av lekmän hölls i hela norra zonen med godsägare och andra jordbrukare, som hade begått brottet att äga för mycket jord, varvid särskilda jordreformdomstolar och ambulera jordreformgrupper hjälpte till. Som en ansvarig fransk nyhetskälla uttryckte det: "Jordreformen genomfördes på ett onödigt brutalt sätt av oerfaren personal, som huvudsakligen kom från krigsmakten, och som bara hade fått några veckors utbildning [i jordreformfrågor] innan de skickades ut i byarna med huvudet fullt av dåligt smälta teorier."² Kommunistiska källor har själva livligt skildrat "jordreformrättegångar" mot godsägare.³

Reformerna, som fick en dålig start redan genom det sätt på vilket de genomfördes, råkade komma just när Nordvietnam drabbades av en rad dåliga skördar beroende på tyfoner omväxlande med översvämningar, vilket fick till följd att livsmedelsläget i området — som även under normala förhållanden var ömtåligt — ytterligare förvärrades. Detta resulterade i sporadiska sammanstötningar med jordreformgrupper i Hanoiområdet liksom i "riskorgsprovinserna" Nghé An och Than Hoa. Den 29 juni 1956 erkände *Nhan-Dan* (= Folket), organ för Dang Lao-Dong, att "förutom de agitatorer som har saboterat jordreformen ... har ett antal personer som inte är klassificerade som jordägare ... satt sig emot folket ..." Men läget hade försämrats till den grad, att det inte längre hjälpte med ord.

Den 17 augusti 1956 medgav president Ho Chi Minh själv i ett brev ställt till "Våra jordbrukare och medborgare", att "fel hade begåtts när man genomförde jordbruksbefolkningens enande [och] ... vid reformen av jordbruksorganisationerna liksom i jordbruksskattepolitiken", och lovade gottgörelse åt dem, som felaktigt hade klassificerats som godsägare eller förmögna

¹ Förfarandet vid jordreformen har ingående behandlats i Bernard B. Falls *The Viet-Minh Regime* (andra upplagan, Institute of Pacific Relations, New York 1956), s. 118-135.

² Georges Chaffard: "Le gouvernement nord-vietnamien doit affronter à son tour le mécontentement populaire", *Le Monde* (veckoupl.) den 5 december 1956.

³ Se recensionen av Joseph R. Starobins *Eyewitness in Indochina i Pacific Affairs*, september 1954, s. 284-285.

bönder eller som på annat sätt hade blivit lidande genom godtyckliga beslut av kommunistpersonal.

Ny och bättre utbildad personal (*can-bo*) skickades till orter där det rådde spänning, för att råda bot på de mest trängande fallen av orättvisa. Hundratals jordägare släpptes ut ur olika interneringsläger, och man tillät större yttrandefrihet, åtminstone temporärt. Men här som i Polen och Ungern var regeringen inte helt i stånd att hålla kontroll över den politiska utvecklingen. Nu då det var allom bekant att jordreformen åtminstone delvis hade misslyckats, måste man hitta en syndabock: Den centrala jordreformkommittén fick skulden inför allmänheten.

Det återstår fortfarande att se om det var en slump eller inte som gjorde att händelserna i Östeuropa och Vietnam kom på en gång. Men det är i varje fall klart att Demokratiska Republiken Vietnam hade valt oktober månad 1956 för en välbehövlig storrengöring. Under kortare tid än fyra veckor ägde flera viktiga sammanträden rum med ministerrådet i Hanoi jämsides med urtima sammanträden med Lao-Dongpartiets förstärkta centralkommitté, centrala militärutskottet, centralkommittén för "Vietnams fosterländska front" och Vietnamesiska ungdomsförbundet, för att bara nämna några få.

Åtgärder vidtogs både på det politiska och på det administrativa planet. Lao-Dongs generalsekreterare, Truong Chinh, riktade starkt klander mot sig själv för bristerna i jordreformplanerna inför tionde förstärkta sessionen med Lao-Dongs centralkommitté. Enligt ett kort meddelande i Radio Hanoi den 29 oktober 1956 valdes Ho Chi Minh enhälligt till generalsekreterare i Lao-Dong i stället för Truong Chinh. Dessutom degraderades Ho Viet Thang från medlem av centralkommittén till vanlig partimedlem. Le Van Luong, som också var medlem av den olycksaliga centrala jordreformkommittén och av Lao Dongs centralkommitté samt ordförande i partiets centrala organisationsutskott, degraderades till kandiderande medlem i partiets centralkommitté.

På den administrativa sidan blev Ho Viet Thang och Le Van Luong, som utöver sina partiposter också upprätthöll befattningarna som vice jordbruksminister respektive chef för administrativa frågor hos premiärministern, summariskt avskedade från dessa befattningar.

Man har frågat om denna plötsliga degradering av Truong Chinh och hans närmaste medhjälpare i själva verket har en djupare innebörd, än att man bara velat göra sig kvitt en grupp, som hade blivit impopulär på grund av misstag begångna av regimen själv. Tidigare har Ho Chi Minh och överbefälhavaren för Vietnams folkarmé, general Vo Nguyen Giap, sagts representera en "nationalkommunistisk" flygel inom Lao-Dongpartiet i motsättning mot Truong Chins Pekingvänliga inställning: I maj 1955, då Ho Chi Minh överlämnade premiärministerposten till Pham Van Dong och bara behöll posten som president i Demokratiska Republiken Vietnam, hördes röster att den "Pekingvänliga" falangen hade vunnit en seger över den "nationalkommunistiska" gruppen. Om denna teori skulle vara riktig, skulle Ho Chi Minhs återkomst som både statsöverhuvud och chef för kommunistpartiet innebära en plötslig ändring i alla förbindelser mellan Demokratiska Republiken Vietnam och Kina. Det finns hittills ingenting som stöder en sådan uppfattning, utom möjligen de indirekta hänvisningarna till att man i fortsättningen måste hindra "misstag beroende på stormaktschauvinism" i samtal nyligen mellan Chou En-lai och Pham Van Dong.⁴

I varje fall såvitt märks utåt har Truong Chinh inte fallit alldeles i onåd. Han är fortfarande medlem av Lao-Dongs centralkommitté och förrättar diverse officiella funktioner. Så före-

⁴ Chou En-lai besökte Hanoi den 18 till 22 november 1956, antagligen för att diskutera ytterligare ekonomiskt bistånd, som DRVN är i stort behov av för att komma över den pågående krisen, och även för att se över förbindelserna mellan DRVN och Kina i belysning av det nya läget i Östeuropa.

trädde han t.ex. partiet vid generalmajor Nguyen Sons begravning den 21 oktober 1956,⁵ och han lade den 9 november fram partipolitbyråns uppfattning om händelserna i Egypten. Hans ställning liknar därför mera Malenkovs i Sovjetunionen än, låt oss säga, Rakosis i Ungern.

I hela den nordvietnamesiska landsorten, och särskilt i de traditionella upprorsområdena i fjärde interzonen (provinserna Thanh-Hoa, Nghé-An och Ha-Tinh) kom regeringens korrektivåtgärder för långsamt och för sent. Ett dramatiskt sammanträde med Demokratiska Republiken Vietnams ministerråd hölls i slutet av oktober i Hanoi för att bedöma det explosiva läget. Efter att till en början än en gång ha sökt dölja administrationens misslyckanden, offentliggjorde regeringen huvudinnehållet i kabinettets diskussioner. Utöver att än en gång tillstå att jordreformen hade misslyckats, medgav regeringen nu att reformarbetarna i sitt nit hade gått utanför lagens bokstav och mening: "... jordreformlagarna som har antagits av nationalförsamlingen har inte strikt iakttagits. Statens lagar har inte respekterats. Den demokratiska lagskipningen har kränkts." Samtidigt berövade regeringen nu de lokala jordreformkommittéerna deras befogenhet att de facto råda över liv och död och degraderade dem till rådgivande "studieorgan". Ytterligare en förordning, som utfärdades direkt från premiärministerämbetet den 4 december, berövade centrala jordreformkommittén dess rätt att direkt ge order till de underordnade jordreformkommittéerna, och förbehöll premiärministern själv befogenheten att göra det.

Det förra kabinettssammanträdet avskaffade också de förhatliga särskilda folkdomstolarna och utlovade formell gottgörelse för överdrifter, som hade begåtts av sådana domstolar i rättvisans namn. Man lovade att gå igenom hela domstolsväsendet för att "garantera folkets demokratiska rättigheter och stärka grunden för demokratisk lagskipning". Vidare bekräftade regeringen åter "nationalförsamlingens överhöghet som förvaltningsorgan" över de partimyndigheter, som under årens lopp hade lagt sig till med förvaltningsliknande befogenheter, och utlovade nyval 1957 till lokala lagstiftande församlingar och förvaltningsorgan, eftersom sådana organ i många områden inte alls hade blivit valda, eller hade valts under mycket ogynnsamma omständigheter 1947 och 1948. Slutligen lovade regeringen förbättring av levnadsförhållandena för jordbrukare och arbetare "i takt med statens ekonomiska möjligheter".

När allt detta blev känt i landsorten (uppgifterna hade sänts ut över den regeringskontrollerade radion den 3 och 4 november), fick jordbrukarna och de mindre jordägarna, som under två år eller längre hade lidit under de lokala jordreformkommittéernas tunga hand, officiell bekräftelse på vad de hade vetat hela tiden: att de hade blivit godtyckligt behandlade av en självrådigt byråkrati. Det är bara förvånansvärt att den allmänna förbittringen inte tog sig uttryck i revolter i än större skala än vad som hände i provinsen Nghé-An efter den 5 november.

Nghé-An och dess grannprovinser har en lång historia fylld av våldsamt nationalism. Den hade kämpat längre än något annat område mot de franska kolonialframstötarna i samband med "De intellektuellas revolt" på 1880-talet. Ho Chi Minh, Vo Nguyen Giap och andra ledare kom därifrån. Det var de jordhungliga jordbruksarbetarna i Nghé-An som 1930 och 1931 bildade revolutionära byråd — kommunistpropagandan passade på att utnämna dem till "sovjeterna i Nghé-An" — och som vapenlösa tågade mot de franska trupperna. Under det indokinesiska kriget 1946-1954 var fjärde interzonen med sitt risöverskott, sina råvarutillgångar och sin relativt bildade befolkning en av Viet-Minhs huvudbastioner, dit inga franska trupper hade trängt efter 1946. I själva verket ansågs området vara så fullständigt genomsyrat av kommunistiska åsikter, att Demokratiska Republiken Vietnam hade börjat upprätta kollek-

⁵ Nguyen Son, alias Hong Thuy (hans verkliga namn var Vu Nguyen Dac, och han var född 1908 i Bac-Ninh), var en av de äldsta kommunisterna i Vietnam. Som medlem av det kinesiska kommunistpartiet kämpade han i Kina från 1925 till 1945 och deltog i Långa marschen. Från 1945 till 1947 var han ordförande i förvaltningsutskottet för *Nam-Bô* (= södra Vietnam). Från 1947 var han militärbefälhavare och politisk kommissarie i den viktiga fjärde interzonen.

tivjordbruk där 1954 efter sovjetryskt mönster. Att öppen revolt mot regimen det oaktat bröt ut i detta område, antyder vidden av den allmänna förbittringen mot Hanoiregeringen.

Tillgängliga upplysningar visar att då jordbruksarbetarna i Quynh-Luus övervägande katolska *huyen* (distrikt) femtio kilometer norr om provinshuvudstaden Vinh underrättades om regeringens nya politik, beslöt de att tåga mot distriktshögkvarteret för att ge luft åt sitt missnöje och kräva omedelbar gottgörelse. En pluton regionala trupper ur trehundra-tjugofemte infanteridivisionen skickades till samhället Quynh-Yen tillsammans med några företrädare för förvaltningsutskottet i nyssnämnda *huyen* ”för att förklara regeringens politik för medborgarna”. Men de förbittrade folkmassorna överväldigade och avväpnade trupperna natten den 5 november, och lät dem nu göra vad de själva hade utsatts för under årtal: De tvingade soldaterna och partiarbetarna att offentligt bekänna sina brott och underteckna en på förhand utskrivna förklaring härom.

Mellan den 5 och 13 november spred sig revolten till hela distriktet, och fyra grupper på sammanlagt kanske 10 000 upproriska bönder började strömma samman mot distriktets administrationscentrum. Det finns tecken som tyder på att revolten i det läget hade spritt sig till grann-distriktet, men nu beslöt den ängsliga Hanoiregeringen att sätta in den stridsvana trehundra-fjärde infanteridivisionen för att ringa in upprorsområdet och krossa revolten med militära maktmedel. Enligt ett uttalande den 29 november av chefen för den vietnamesiska nationalistregeringen i Saigon, president Ngo Dinh Diem, fick en grupp ur den internationella kontrollkommissionen, som övervakar att 1954 års vapenstillestånd iakttas, på väg genom Quynh-Luu den 9 november motta en rad framställningar med begäran om kommissionens stöd för att häktade familjemedlemmar skulle försättas på fri fot, att olagligt tillgripen egendom skulle återställas, och för att få rätt att bli informerad om vad som hände i omvärlden liksom rätt till rörelsefrihet.⁶ Det finns inget bevis för att kontrollkommissionen reagerade på dessa framställningar, eller att en påföljande skrivelse, som vietnamesiska regeringen i Saigon tillställde Förenta Nationerna, föranledde någon åtgärd av denna organisation.

Den 14 november återtog förband ur trehundra-fjärde divisionen Quynh-Yen och hade den 22 november fullständigt återvunnit kontroll över området. Liknande mindre störningar i Haiphongområdet och i kolgruvedistriktet Hong-Quang (där arbetarna hade framlagt klagomål över den låga levnadsstandarden) handlades på det lokala planet.

Det finns belägg för att lokala religiösa misshälligheter ingick som en del av resningarna. I ett anfall av ovanlig uppriktighet förklarade t.o.m. Radio Hanoi den 22 november att ”vid agrar-reformen har vi gjort misstag, däribland att vi inte har iakttagit religionsfrihet. Folket i allmänhet och de katolska medborgarna i synnerhet vill att dessa misstag skall ändras. Det är berättigade krav.” Regeringen meddelade samtidigt att 16,9 milj. dong (omkring 5 000 amerikanska dollar) hade beviljats för återuppbyggnad av katolska kyrkor, som hade förstörts i Thanh-Hoa till följd av krig eller tyfoner, och att ytterligare 31,8 milj. dong hade beviljats ett katolskt seminarium där. Rapporter från området, som senare har offentliggjorts av Demokratiska Republiken Vietnam, lade stor vikt på de goda förhållandena för katolikerna i Nghé-An, och försäkrade att kyrkorna, särskilt i det tidigare revoltområdet, var ”fulla av katoliker som går till bön”. Men just den envishet med vilken nyhetsmedia i Hanoi fortsatte att förneka rapporter från väster om revolten, både i allmänhet och i detalj, ända till långt in i januari 1957, visar vilket bekymmer den måste ha förorsakat i regeringskretsar.

En annan typ av oro, som t.o.m. kan komma att bli än farligare för regimen, har uppstått under tiden — den oro man känner inom en tidningspress, som vägrar att bli helt nedtystad. Den 10

⁶ *News from Vietnam*, utgiven av Vietnams ambassad i Washington, D.C., den 1 december 1956

december riktade *Nhan-Dan* ett häftigt angrepp mot en annan Hanoitidning, *Nhan-Van*,⁷ som utges av förlaget Minh Duc. I ett nummer av *Nhan-Van* förekom en notis om Tran Dan, som tillhörde folkarmén och vars liv beskrevs på ett sätt ”som försökte få läsaren att tro att man höll på att trampa ned en begåvad man med oförvitlig karaktär”. En artikel med rubriken ”Historien om några personer som har begått självmord” syftade tydligen på en aktuell notis om människor, som hade drivits till självmord genom ständig förföljelse. Ett annat ”brott” som *Nhan-Van* anklagades för var att ha sagt att ”den skändliga orsaken till händelserna i Polen och Ungern är bristen på demokrati”. Och ledarskribenten i kommunistpartiets organ tillstod uppriktigt, att man efter att ha läst *Nhan-Vans* beskrivning av regimen kan fråga sig: ”Vem kan älska en regim som den som beskrivs i de fem numren av *Nhan-Van*?” och åberopar en grupp elever vid Chu-Angymnasiet i Hanoi, som efter att ha läst tidningen sade: ”Inom oss fick vi en känsla av tvivel och hat gentemot [Lao-Dong-]partiet och en regim som hade trampat ned en människa och förkvävt det fria ordet ... Vi tyckte, att allt vi förut hade ansett om soldaterna och de kommunistiska kämparna var fel.”⁸ Det är därför inte att undra på att en förordning av presidenten den 14 december lade avsevärd hämsko på vad som återstod av yttrandefrihet. I inledningen understryker förordningen, att ”pressen under vår regim ... är ett kampmedel för folket. Den måste tjäna landets och folkets intresse [och] trygga den folkdemokratiska regimen.”⁹

Som läget verkar i januari 1957, har Demokratiska Republiken Vietnam klarat sig igenom en ny svår inre kris — den första var vid avvikelsen från den gamla ”Stalinlinjen”. Hittills har i själva verket republiken, kanske på grund av sitt perifera läge i förhållande till kommunistens maktcentrum, alltid lyckats dra nytta av kriserna inom övriga kommunistiska stater. I det aktuella fallet kunde man förbereda ändringen av sin interna ekonomiska politik — med några smärre politiska eftergifter, huvudsakligen för att blidka ett fåtal intellektuella och behålla goodwill hos de neutrala länderna i Asien — under sensommaren 1956 utan något tryck utifrån. När aktionen till sist offentliggjordes den 30 oktober, var det politiska och administrativa maskineriet färdigt att ta hand om förändringen, och vietnamesiska folkarmén var redo att möta sådana akuta nödlägen som Nghé-Anrevolten.

Det finns mycket tydliga tecken på att armén var ytterst ovillig att godta tanken på en förändring under rådande omständigheter. Enligt *Nhan-Dan* den 9 november uttryckte flera av de 600 delegater från alla större folkarmébefäl, som sammanträffade med general Giap vid högsta militärutskottets session, ”farhågor för att Lao-Dongs centralkommitté och högsta militärutskottet inte ägde full kännedom om läget överallt på landsbygden och bland [folkarmé-]förbanden ... så de varnade [den av militära delegater bestående] kongressen för vissa punkter i resolutionerna ...” som erkände regimens tidigare misstag. Det är inte otroligt att regimen nu internt erkänner att den bedömningen var riktig. Men på det hela taget har Demokratiska Republiken Vietnam än en gång gett prov på sin förmåga att inrätta sig efter förhållandenas växlingar. Efter en kort period av relativ släpphänthet har nu den nya ”hårda” linje, som förespråkas i både Peking och Moskva, vunnit ett mottagligt eko hos härskarna i Nordvietnam, och deras oförsonliga inställning kommer utan tvivel att stärkas av Förenta Nationernas och västmakternas misslyckande att ge effektivt stöd åt de antikommunistiska revoltmännen i Ungern.

⁷ Se ”The Ho Chi Minh Way” i *The Economist* (London) den 5 januari 1957, s. 38-42.

⁸ Xuan Truong: ”Mot förtal och förvrängningar” i *Nhan-Dan* (Hanoi) den 10 december 1956.

⁹ *Nhan-Van* överlevde tydligen inte promulgationen av den nya lagen om ”pressfrihet”. Den 10 december 1956, precis i anslutning till Xuan Truong's artikel i *Nhan-Dan*, antog 500 tryckeriarbetare i Hanoi en resolution, som starkt fördömde *Nhan-Van* för dess ”destruktiva” hållning. Nästa nummer av tidningen blev aldrig tryckt, trots att det var färdigt för utgivning. Se ”The Ho Chi Minh Way”, s. 41.

Red. kommentar:

I den ovan återgivna artikeln gör B B Fall inga uppskattningar om hur många som fick sätta livet till under jordreformen, inte heller sådana som arresterades och hamnade i läger. Senare, i boken *The Two Vietnams* (1963), uppskattade han antalet avrättade till nära 50000. Dessa siffror ifrågasattes av andra specialister på Vietnam, bl a av amerikanske historikern och journalisten Gareth Porter i artikeln ”The Myth of the Bloodbath: North Vietnam’s Land Reform Reconsidered”, publicerad i tidskriften *Bulletin of Concerned Asian Scholars* (sept 1973). Porter uppskattade antalet döda till mellan 800 och 2500. Han fick i sin tur mothugg från andra historiker.

Qiang Zhai: Jordreformen går snett

[Utdrag ur *China and the Vietnam Wars, 1950-1975*, Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2000, s 75-76. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Efter Genèvekonferensen utvidgade VAP [Vietnamesiska arbetarpartiet] med hjälp av kinesiska rådgivare sin jordreformkampanj i Nordvietnam. I mitten av 1955 intensifierades kampanjen med större betoning på klasskampen mot godsägarna. En viktig orsak till skärpningen var att VAP i början av 1955 hade insett att Ngo Dinh Diem, som stöddes av Washington, inte hade för avsikt att förverkliga Genèveöverenskommelsen. Ledarna i Hanoi tog Diems tal om en ”marsch norrut” på allvar och fruktade att om Saigon inledde ett angrepp, så skulle godsägarna i norr kunna fungera som femtekolonnare och stödja fienden. De reagerade genom att utvidga jordreformrörelsen med en kampanj mot reaktionen, och behandlade godsägarna som fiender till staten.¹

Kraften i jordreformrörelsen var också ansvarig för en överdriven reaktion mot godsägarna, när fattiga bönder förenade sig med överentusiastiska kadrer för att främja sina egna ekonomiska intressen. Att avrätta godsägare blev en populär metod för att upprätta och öka fattigböndernas makt och prestige. Många rika och medelklassbönder liksom små jordarrendatorer påverkades också. Även om jordreformen hade innehållit delar som försökte begränsa våldsamma aktioner och bevara enhetsfronten, så utvecklades den verkliga situationen ofta bortom partientrumets kontroll.²

Jordreformkampanjens extrema metoder var inte i Ho Chi Minhs smak. Efter att ha upptäckt att kampanjen hade givit upphov till omfattande fientlighet inom befolkningen, medgav Ho offentligt i början av 1956 att misstag hade begåtts när programmet genomfördes.³ I september sammankallade VAP ett plenarmöte med centralkommittén för att rätta till kampanjen. Mötet höll på i en månad, enligt Hoang Van Hoan den längsta partikonferensen sedan partiets bildande. Under mötet gjorde Ho självkritik för att han hade misslyckats att övervaka jordreformprogrammet, medan Truong Chinh vägrade medge några misstag och vidhöll att programmet var en seger eftersom det hade gjort det möjligt för fattigbönder att få jord. Chins motsträvighet var det främsta skälet till att mötet blev så långdraget. Till sist beslutade partiet att befria Chinh från sin post. Le Duan, en partiledare i söder, befordrades till den

¹ White, ”Peasants and the Party in the Vietnamese Revolution” (i Miller, red, *Peasants and Politics*, New York: St. Martin’s Press. 1979, s 40).

² Kolko, *Anatomy of a War*, New York: The New Press, 1994, s 60-61; Hoang Van Hoan, *Canghai yisu*, s 280-281. Antalet avrättningar under jordreformkampanjen har alltid varit omdiskuterat. Edwin Moïses analys i *Land Reform in China and North Vietnam*, Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1983, är fortfarande den mest noggranna bedömningen.

³ Duiker, *Sacred War, Nationalism and Revolution in a Divided Vietnam*, New York: McGraw-Hill, 1994, s 98.

centrala ledningen i Hanoi. Han anklagade Chinh för att tillämpa erfarenheterna från den kinesiska jordreformen i Vietnam utan att ta hänsyn till den vietnamesiska verkligheten.⁴

Även om den vietnamesiska jordreformen uppnådde sina viktigaste mål att arrangera om ägandet av jorden, öka risproduktionen och riva ner de rika böndernas och godsägarnas kontroll över landsbygdsbefolkningen, så orsakade den också en hel del kaos och oroligheter.⁵ Den splittring och instabilitet som jordreformen orsakade visade att det var idiotiskt att lansera den drastiska maoistiska parollen om klasskamp i ett litet och ömtåligt landsbygds-samhälle där många godsägare och rika bönder hade identifierat sig med kommunistpartiet under motståndet mot Frankrike.

Efter att ha bränt sig på erfarenheterna under jordreformen ändrade Ho Chi Minh och hans medarbetare under slutet av 1950-talet gradvis ståndpunkt från den maoistiska modellen av massmobiliseringar, klasskamp och oavbruten revolution till en sovjetisk modell av centralisering och styrelsekontroll. Avskaffandet av kapitalisterna som klass inbegrep till exempel inget som de tre-anti- och fem-antikampanjer som Mao organiserade mellan 1951 och 1952. Particentrum införde försiktigt och steg för steg nya åtgärder i Demokratiska republiken Vietnam [DRV] och övervakade via partiets och regeringens organ noggrant mobiliseringar som politisk indoktrinering i allmänhet och popularisering av tekniska uppfinningar i synnerhet.⁶

Ett annat resultat av misstagen under jordreformen var att VAP i slutet av 1950-talet officiellt antog ledarskapsprincipen om kollektivt beslutsfattande. Truong Chinh hade tagit viktiga politiska beslut angående jordreformen utan att konsultera hela politbyrån. Partiledningen tog lärdom av jordreformkampanjens erfarenheter och avstaliniseringen i Sovjetunionen och försökte undvika faran att avgörande beslut togs utan deltagande av hela politbyrån.⁷

De kinesiska ledarna blev besvikna och bedrövade över Hanois beslut att tona ner klasskampen i kölvattnet till jordreformkampanjen. Under sitt besök i Hanoi den 18-22 november 1956 hävdade Zhou Enlai bestämt att man borde medge jordreformens landvinningar och att misstag var oundvikliga. Under arbetet att rätta till jordreformen, fortsatte han, borde man inte överge en riktig politik. Annars skulle partiet befinna sig i en passiv position och massorna skulle förlora förtroendet för det.⁸

I en intern rapport från 1963 om förhållandena i Nordvietnam kritiserade tjänstemän i KKP:s centralkommittés departement för internationella förbindelser det sätt på vilket Hanoi löste motsättningarna om jordreformen. Efter att ha konstaterat att Hanoi i ett försök att rätta till jordreformprogrammets misstag beslutade att klassificera om godsägarna till rika bönder och

⁴ Hoang Van Hoan, *Canghai yisu*, s 281-285. Hoan hävdade att det var den vietnamesiska jordreformkommittén och inte de kinesiska rådgivarna som var ansvariga för misstagen under jordreformprogrammet. Uppenbarligen färgades Hoans uppfattningar av hans prokinesiska böjelser.

⁵ Angående katolikernas motstånd mot jordreformen, se Porter, *Vietnam, The Politics of Bureaucratic Socialism*, Ithaca, N.Y.: Cornell University Press, 1993, s 39.

⁶ Post, *Revolution, Socialism and Nationalism in Viet Nam*, Aldershot: Dartmouth, 1989, vol 2, s 366-367; Duiker, *China and Vietnam, The Roots of Conflict*, Berkeley, Calif.: Institute of East Asian studies, University of California, 1986, s 41. Enligt David Elliot har de vietnamesiska kommunisterna sedan slutet av 1950-talet lutat mer åt den sovjetiska modellen, åtminstone på sådana områden som ledningen av industrin, byråkratiska procedurer och juridiska strukturer. Sovjetunionen hjälpte till att upprätta många av DRV:s vetenskapliga och tekniska institutioner och sovjetiska akademiker hade ett viktigt inflytande över Statens vetenskapliga kommission, som bildades 1958. ("Institutionalizing the Revolution", s 209).

⁷ Porter, *Vietnam*, s 114-115. Angående VAP:s försök att använda ett kollektivt ledarskap som en metod för att upprätthålla sitt anspråk på legitimitet, se Vasakul, "Vietnam" (i Alagappa, red, *Political Legitimacy in Southeast Asia*, Stanford, Calif.: Stanford University Press, 1995, s 257-289). Jag är tacksam mot Mark Bradley för att ha pekat ut denna källa för mig.

⁸ Shi Zhongquan, *Zhou Enlai de zhuoyue fengxian*, s 286-287.

rika bönder till medelklassbönder, så hävdade kinesiska tjänstemän att VAP borde ha genomfört en verklig debatt för att klargöra förvirringen kring jordreformprogrammet istället för att helt enkelt anta en partiresolution för att avsluta fallet. De skällde ut ledningen i Hanoi för att betona enheten på bekostnad av principerna.⁹

⁹ Rapport av (oidentifierade) tjänstemän från KKP:s centralkommittés departement för internationella förbindelser under en nationell konferens om utrikes angelägenheter i Beijing, 19 april 1963, i Q3124, J77, JPA. Angående det vietnamesiska partiets ledarskapsstil, som betonade samförstånd och enhet framför konfrontation och diskussioner, se Porter, *Vietnam*, s 114-118.